

АУТОАГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА ОСОБИСТОСТІ

Ісаєва Т.М.,

студентка кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ Україна,

e-mail: ntan9578@ukr.net

Васильченко О.М.,

доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ Україна,

e-mail: olgavm@krok.edu.ua

Актуальність дослідження зумовлена тим, що прикметною рисою сучасного суспільства є сплеск несуйцидальної аутоагресивної, саморуйнівної поведінки (алкоголізм, наркоманія, тютюнопаління, невиправданий ризик).

Аутоагресивна поведінка поширена серед сучасної молоді та осіб зрілого віку. Також фіксується збільшення різних типів суїцидальної поведінки. Попри значний інтерес до проблеми агресії та агресивності до сьогодні у психологічній літературі не сформовано єдиного трактування цих феноменів. Серед основних підходів можна виділити теорії, що розглядають агресію як інстинкт; пов'язують агресію із фрустрацією; визначають агресію як продукт соціального навчання. Більшістю науковців підтримується визначення агресії як поведінки, що спрямована на заподіяння шкоди іншому живому або неживому об'єкту.

Традицію виділяти несуйцидальні види ауто агресивної поведінки започатковано Е. Дюркгеймом. Він розглядав поведінку людини, яка свідомо наражається на небезпеку, прагне до ризику та переживання екстремальних ситуацій, чітко усвідомлюючи ступінь ймовірності летальності, як передвісники самогубства. Такі вчинки, на його думку, мають аналогічну мотиваційну структуру, тому що пов'язані зі смертельним ризиком.

За припущенням Н. Фербоу та Е. Шейдмана алкоголізм, наркоманія, схильність до невиправданого ризику притаманні людям, що свідомо чи несвідомо наближають власну смерть і схильні до саморуйнівної поведінки. Аутоагресія стає предметом дослідження фахівців різних галузей - медиків, психіатрів, психологів, соціологів, юристів, педагогів, і розглядається як гостра соціально-психологічна та медико-соціальна проблема. Агресивність можна визначити як системну соціально-психологічну властивість, що формується в процесі соціалізації особистості і яка в залежності від особливостей впливу біологічних, психологічних та соціальних факторів може мати конструктивний (соціалізована агресія) або, при порушенні соціалізації, деструктивний характер. Між агресивністю як властивістю особистості і агресивною поведінкою в конкретних формах її реалізації не існує однозначної відповідності. При наявності певних диспозиційних характеристик особистості та зовнішніх (ситуативних) факторів властивість агресивності реалізується у вигляді агресивної поведінки.

На сьогодні немає єдиної теорії, яка пояснює природу ауто агресивної поведінки. Можна говорити лише про окремі психологічні концепції та виокремити основні підходи до дослідження проблеми: психоаналітичний

(аутоагресивна поведінка як результат складної взаємодії інстинкту життя з інстинктом смерті), анатомо-морфологічний (аутоагресивна поведінка як наслідок своєрідної конституції тіла), гуманістичний (аутоагресивна поведінка як наслідок екзистенціального протиріччя), феноменологічний (аутоагресивний акт як феномен, що є засобом вирішення особистісних проблем), акмеологічний (аутоагресивна поведінка як складний особистісний комплекс), когнітивний (аутоагресивна поведінка як результат когнітивних спотворень) тощо. Феномен аутоагресивної поведінки має тлумачитися з огляду на теоретичну модель патогенетичних механізмів її формування. Аутоагресивну поведінку потрібно розглядати як таку, що спрямована на заподіяння фізичної чи психологічної шкоди самій собі, а протилежним полюсом якої є процес самотворення власної особистості, формування асертивної поведінки. Саморуйнівні форми поведінки визначати як форми суїциду.

Теоретичне вивчення проблеми аутоагресивної поведінки показало, що в сучасній психологічній літературі відсутні специфічні методики для діагностики схильності до аутоагресивної поведінки. Тому загальні підходи до емпіричного дослідження, методи, критерії аналізу повинні визначатися відповідно комплексному підходу до аутоагресивної поведінки й завдань дослідження. Для емпіричного психологічного дослідження різних аспектів аутоагресивної поведінки має підбиратися комплекс методик відповідний меті і завданням дослідження

Список використаних джерел:

1. Дюркгейм Э. Самоубийство: социологический этюд / Э. Дюркгейм // Суицидология: прошлое, настоящее: проблема самоубийства в трудах философов, социологов, психотерапевтов в художественных текстах. – М., 2001. – С. 239-254.
2. Мусаелян О. М. Аутоагресивна поведінка особистості: основні концептуальні підходи / О. М. Мусаелян // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. –Т. 1; за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К., 2014. – С. 140–143
3. Мусаелян О. М. Психологічні особливості запобігання аутоагресивній поведінці студентської молоді. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. – Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 242 с.
4. Фейбероу, Н. Многоликое самоубийство [Текст] / Н. Фейбероу. – М.: Знание, 1998. – 239 с. 50.
5. Пилягина Г. Я. Аутоагрессия: биологическая целесообразность или психологический выбор? // Таврический журнал психиатрии. – 1999. – Т.3, № 3. – С. 24–27.